

← Forrige artikel (https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/musik-teater/liva-weel)

Den tredje mand - Joseph Haydn

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 381

Del artikel:

(https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/musik-teater/den-tredje-mand-joseph-haydn)

(https://twitter.com/home?status=. Aktiviteten kan ses på https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/musik-teater/den-tredje-mand-joseph-haydn)

(http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/musik-teater/den-tredje-mand-joseph-haydn&title=)

Mest læste artikler

Lige nu

1 dag

7 dage

28 dage

Der er intet foruroligende for Danmark (https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besættelsen/der-er-intet-foruroligende-for-danmark)

Cykler og modeljernbane på museet (https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/cyklar-og-modeljernbane-paa-museet)

Bogstakken, uge 35, 2022 (https://www.historie-online.dk/boger/bogstakken-7-7/bogstakken-uge-35-2022)

Kongelige mord i middelalderen (https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/kongelige-mord-i-middelalderen)

Ragnarock udstiller TV-2s lydstudie (https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3/ragnarock-udstiller-tv-2s-lydstudie)

September. Très Riches Heures du Duc de Berry (https://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/indhold-i-ovrigt-52-52-52-52/september-trs-riches-heures-du-duc-de-berry)

Bogenseslagteren (https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/trafik-og-transport-videnskab-teknik/bogenseslagteren)

Karl Aage Rasmussen
Den tredje mand - Joseph Haydn
Gyldendal.282 sider, 249,95 kr.

Af Anne Marie Storm

I rækken af komponistbiografier er Karl Aage Rasmussen nu nået til Joseph Haydn. I de indledende bemærkninger beskriver han den hidtil gængse opfattelse af komponisten: Haydn var symbolet på det gode liv, musik uden kamp og tårer, musik som en stilfærdig understregning af det indlysende: at livet er værd at leve.

Lad mig indlede med en tak til forfatteren, fordi han har åbnet mine ører, så Haydn nu står som en langt mere spændende komponist. Som yngste barn i en stor søskendeflok, der næsten alle spillede klaver, var det ikke noget særligt at spille Haydn, når gæsterne skulle

underholdes til kaffen i de bløde stole. Mozart var noget helt andet, og når en af de ældre søstre med patos fremførte den langsomme sats af Måneskinssonaten af Beethoven, var der ikke et øje tørt. Mozart var vidunderbarnet, der døde alt for tidligt, Beethoven kæmpede med musikken og blev døv, men Haydn vidste man ikke noget om. Det gør jeg nu!

Haydn blev født i Østrig i 1732 i en håndværkerfamilie uden kulturelle traditioner. Heldigvis blev drengens musikaltet opdaget af en af familiens bekendte, der sørgede for, at han kom i korskole og fik musikundervisning. Det var det første lykketræf i Haydns musikalske liv. Siden kom der mange til.

Men drenges stemmer går jo i overgang, så en tid må Haydn ernære sig som violinist i gadeorkestre og som underviser i sang og klaver. Det var hårde år, men igen traf heldet ham. Han lejede et kvistværrelse i et hus, hvor den førende librettist, Metastasio, boede. Her traf han også komponisten Porpora, der anbefalede ham til en grev Morzin, som ansatte Haydn ved sit sommerslot, hvor han blev kapelmester.

Grev Morzin kom i økonomiske problemer og måtte afskedige Haydn. Igen et held! For Morzin anbefalede ham til fyrstehoffet Esterházy, hvor han blev ansat som vicekapelmester.

Fyrst Nikolaus var rig og meget interesseret i musik. Han tilbragte somrene i sit lystslot, 60 km fra familieresidensen i Eisenstadt. Opholdene blev længere og længere og slottet større og større. Ved ombygningens afslutning indeholdt hovedpalæet 126 sale og værelser og et enormt bibliotek. I de omkringliggende bygninger var der blandt andet et operateater med plads til 400, en kinesisk pavillon med balsal, et marionetteater, en kaffesalon, to små græske templer, et galleri, boliger til hoffepellet, et gæstgiveri, stalde, vagthuse en kaserne, et apotek, en rosenhave, et orangeri, en dyrepark med eksotiske dyr og en stor jagtthytte.

Ved dette fyrstehof blev karetmagerens søn ansat i 1761. Han underskrev et udførligt dokument med overskriften: "Sædvaner og regler for vicekapelmesterens adfærd". Vicekapelmesteren "må være besindig og vil vide at behandle sine undergivne musikere mildt, stilfærdigt og ærligt, aldrig overbærende. Han må optræde ordentligt, i ensartet påklædning iført hvide strømper og med enten hårpisk eller håret opsat"

Kontrakten påbød ham også altid at komponere de musikstykker, som fyrsten ønskede og ikke videregive dem til andre.

Om morgenen mødte Haydn op hos fyrsten og fik at vide, hvilken musik denne ønskede den dag. Ofte var det et selskab, der skulle underholdes, men det skete også tit, at fyrsten ønskede et stykke spillet kun med sig selv som tilhører.

Det var et krævende, men også frit job, hvor Haydn kunne eksperimentere med forskellige musikformer. Han satte symfonien i faste rammer og "opfandt" strykekvartetten.

Efterhånden blev sommeropholdene på slottet forlænget til op mod 10 mdr, og der opstod utilfredshed hos musikerne. De måtte nemlig ikke have deres familier med. Som protest komponerede og opførte Haydn sin Afskedsymfoni. I sidste sats bliver musikken besat med færre og færre musikere, der efterhånden pakker sammen og forlader scenen. Fyrsten forstod budskabet og lod musikerne rejse hjem.

Fyrst Nikolaus dør i 1790, og dermed ophører det rige musikliv på sommerslottet. Men Haydn er sikret en livslang pension og er nu en fri fugl. Han rejser på koncertturne til England, hvor han opnår en enorm popularitet og bliver æresdoktor ved Oxford Universitet.

Haydn tilbragte sine sidste år i Wien, hvor han blev æresborger i 1804. Han dør i 1809 – 77 år gammel.

Sidst i bogen er der en grotesk historie om, hvordan Haydns lig blev gravet op, og hovedet skilt fra kroppen for at blive undersøgt af en videnskabsmand, der mente, at hovedskallens form kunne forklare blandt andet kunstnerisk talent. Først i 1954 blev hovedet lagt tilbage i graven, hvor man havde anbragt et reservehovede. Så nu er der to!

Selvom mange af Haydns værker er gået til under diverse brande, efterlader han en imponerende samling: mere end 100 symfonier, 68 strykekvartetter, en lille snes operaer, store oratorier og 14 messer, 106 baryton-trioer, 45 klavertrioer, 62 klaversonater, snesevis af koncerter, divertimenti, strygetrioer, mere end 400 sange og lieder og talløse andre værker. For at finde rundt i dette virvar bruges en nutidig fortællelse af Anthony van Hoboken, der arbejdede på sagen i mere end 40 år.

Karl Aage Rasmussen er en fremragende fortæller, og hvad den mand ikke ved om musik og alt mulig andet.....!

Nu har jeg i denne anmeldelse fokuseret på Esterházy-tiden, fordi jeg blev så fascineret af de afsnit, da jeg læste dem. Men selvom den periode dækker en stor del af Haydns liv, indeholder bogen meget, meget mere.

Musikken får selvfølgelig også spalteplads, og bagerst i bogen findes en oversigt over fagudtryk, så mindre musikkyndige også kan følge med.

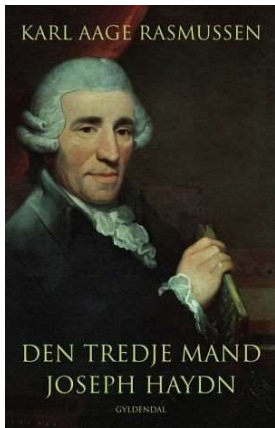
Forfatteren anbefaler, at man går på opdagelse i Haydns musik på YouTube, og det har jeg gjort med stor fornøjelse. Prøv f.eks. Quartet in C Major, op. 20, no. 2 med Den Danske Strøkekvartet.

[Historie-online.dk, den 29. juni 2022]

Anmeldelser af nogle af Karl Aage Rasmussens tidligere bøger:

Om Händel Talende toner - Händel (historie-online.dk) (/boger/anmeldelser-5-5/musik-teater/talende-toner-haendel)

Om Schumann FORRYKT (historie-online.dk) (/boger/anmeldelser-5-5/musik-teater/forrykt)

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/musik-teater/liva-weel>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

**HOFTEATRET I TIDEN
1767-2017**

DE SIDSTE DRØMMERE

(/article/items/view/2789/108)
(<https://www.historie-online.dk/boger/de-sidste-droemmere>)

**KULTURRADIKALISMENS
MUSIK**